

N:o 9.

Af Herr **Bergstedt:** *Angående beviljande af 2,200 kronor till aflöning af en ytterligare öfverlärare i matematik vid Slöjdskolan i Stockholm.*

Allt sedan jag om hösten 1871 erhöll nådigt uppdrag att såsom ordförande deltaga i styrelsen af Slöjdskolan i Stockholm, har min uppmärksamhet varit fästad vid det ständigt tillväxande antalet lärjungar, som sökt undervisning i de högre delarne af den elementära matematiken, och den ständigt ökade svårigheten att åstadkomma en sådan undervisning, som kunde fullt tillfredsställa behovet af de för lärjungarnes blifvande lefnadsyrken nödiga insigterna. Denna erfarenhet föranledde mig att, då öfverlärarebefattningen i matematik förliden sommar efter förre innehafvarens frånfälle skulle ånyo tillsättas, föreslå styrelsen att, då förslaget till 1876 års stat skulle upprättas, hos Kongl. Maj:t göra underdånig framställning om rätt för styrelsen att med 1876 års ingång få anställa en särskild öfverlärare för undervisningen af de mera försigkomna lärjungarne i skolan med en aflöning af 2,200 kronor, och sedan styrelsen enhälligt bifallit denna min framställning, afläts den 30 oktober sistlidet år till Kongl. Kommers-kollegium en skrifvelse, hvaraf utdrag i den ifrågasatta punkten bifogas (Bilagan Litt. A.). Kongl. Kommers-kollegium har dock icke ansett skäl vara för handen att förorda beviljandet af det ifrågasatta aflöningsanslaget, och hr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet har, med biträdande af Kollegii förslag, tillstyrkt Kongl. Maj:t att i den nådiga propositionen till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof för Slöjdskolan i Stockholm äska, utöfver det på ordinarie stat definitivt uppförda beloppet 15,000 kronor, ytterligare 59,600 kronor, eller det af styrelsen såsom erforderligt beräknade beloppet, minskadt med omskrifne 2,200 kronor. I enlighet med herr departementschefens framställning har också den nådiga propositionen i denna del blifvit affattad.

Den stora vikt som ett tidsenligt ordnande af den matematiska undervisningen inom läroverket eger, såväl för landets industriela utveckling i allmänhet som särskildt för åstadkommandet af den bästa möjliga själsdaning för den talrika ungdom, som i Slöjdskolan söker sin hufvudsakliga uppfostran, har föranledt mig att med begagnande af min grundlagsenliga motionsrätt, bringa detta ämne under Riksdagens öfverläggning. Jag anhåller då att till en början få till närmare betraktande upptaga de grunder, på hvilka Kongl. Kommers-kollegium i underdånighet afstyrt styrelsens förslag om anställande af en ny öfverlärare i matematik.

Först och främst finner Kongl. Kollegium styrelsens förslag beröra frågan om skolans uppgift och ställning till öfriga af staten bekostade undervisningsanstalter, äfvensom skolans deraf beroende organisation, en fråga som för närvarande utgör föremål för särskild utredning af en för den tekniska undervisningens ordnande i nåder tillsatt komité, och synes det Kongl. Kollegium följaktligen icke lämpligt att *nu* vidtaga någon åtgärd i den riktning styrelsen åsyftat. Jag vågar i detta afseende hysa en motsatt mening. Den hastiga utveckling vår inhemska industri under de sista åren uppnått, särdeles i afseende på de mekaniska yrkena, ökar med hvarje dag behovet af matematiska kunskaper hos näringsidkaren, och hvarje förnufts-enligt ordnande af de tekniska läroverken förutsätter derföre också, enligt min uppfattning, den matematiska undervisningens förstärkande. Jag har också haft den tillfredsställelsen att under samtal med enskilda medlemmar af den tekniska skolkomitén finna denna uppfattning delad, och de åsigter billigade, som uttalas i bifogade, af styrelsen infordrade betänkanden från skolans nuvarande öfverlärare och den som under ledigheten uppehöll befattningen (Bil. Litt. B.). Långt ifrån således att den ifrågasatta anställningen af ytterligare en öfverlärare i matematik vore hinderlig för skolans möjligen ifrågakommande reorganisation, synes den fast mer utgöra ett nödvändigt vilkor derför, då i våra dagar ingen teknisk uppfostran är möjlig utan en stark och bred matematisk grundval, och hvarje uppskof med beredandet af de nödiga lärarekrafterna måste verka hinderligt, eller åtminstone fördröjande, för läroverkets definitiva anordning i sådan syftning, att det på bästa möjliga sätt må motsvara sin bestämmelse.

Kongl. Kollegium finner vidare, att det »icke vore ådagalagdt, att undervisningen inom det omfång undervisningsplanen utstakade, icke kunde tills vidare med redan tillgänglig lärarekraft nöjaktigt bestridas». Det är i allmänhet svårt att med statistiska siffror åstadkomma en till-

fredsställande negativ bevisning. Jag har mången gång med ledsnad nödgats bevittna, huruledes, då öfverläraren varit sysselsatt med ett antal elever af olika kunskapsgrad, endast få minuter belupit sig på hvar och en af dem, huru de, som funnit sig tillbakasatte, efter hand ledsnat och slutligen alldeles upphört att infinna sig. Sådana erfarenheter kunna icke bringas i tabellform, och man måste se dem med egna ögon för att fullt uppskatta deras betydelse. Den liffiga önskan styrelsen städse hyst, att någon af skolans närmaste målsmän någon gång måtte se henne arbeta, har icke gått i fullbordan, och derigenom försvåras väsendtligen möjligheten för styrelsen att fullt lägga i dagen hennes behof. Kongl. Kollegium finner slutligen, »att ett jemförelsevis föga betydligt antal begagnat undervisning i de delar af ämnet, hvilka egentligen skulle utgöra föremålet för nu ifrågakämda lärarens verksamhet». Jag har till bemötande af denna invändning af nuvarande öfverläraren begärt närlagda promemoria (Bil. Litt. C.), hvaraf framgår, att antalet af de manliga elever, som under sista läsåret åtnjöto matematisk undervisning, motsvarande den som meddelas i de tre högsta realklasserna af elementarläroverket, uppgick till 61, en siffra, som utgör föga mindre än åttondedelen af samtliga lärjungarne vid rikets alla elementarläroverk i dessa klasser. Man skulle kunna invända, att yrkesidkaren icke har behof af undervisning i stereometri, trigonometri, logaritmer och serier, algebraiska eqvationer o. s. v., utan kan åtnöja sig med några anvisningar att begagna de tillgängliga formlerna för sådana beräkningar, som kunna förekomma i hans yrke. Jag kan så mycket mindre gifva rätt åt detta föreställningssätt, som någon vana vid praktiskt arbete äfven för den högre matematiska undervisningen numera anses så vigtig, att eleverne vid Teknologiska institutet af föreståndare och lärare terminligen uppmanas att under ferierna söka sysselsättning i de tekniska yrkena, och erfarenheten oupphörligt visar, att personer, som utgått ur arbetarnes egen klass, blifva de dugligaste industrichefer, när de fått tillfälle att inhemta de nödiga teoretiska kunskaperna. Slöjdskolan kan på en jemförelsevis kort tid meddela den matematiska undervisning, som erfordras för inträde i Teknologiska institutet (se ofvan åberopade bilaga Litt. B.), och denna omständighet saknar icke sin vigt under en konjunktur sådan som den närvarande, då tre gånger så många sökande som vanligt anmäla sig till inträde vid Teknologiska Institutet, och icke mindre än tre privata skolor i hufvudstaden med mellan ett- à tvåhundra lärjungar, som för denna undervisning årligen betala 240 à 300 kronor hvardera, äro sysselsatta att bibringa de inträdessökande de nödiga förkunskaperna.

Slutligen bör anmärkas, att den ifrågasatta nya öfverlärarens verksamhet icke är afsedd att inskränkas till handledningen af de mest försigkomne eleverne, utan äfven borde riktas på att leda och kontrollera de biträdande lärarnes undervisning. Den aflöning, som dessa senare åtnjuta, är så ringa, att det icke kan fordras af dem så fullständiga insigter i deras ämne, som en fullt tillfredsställande undervisning erfordrar; öfverläraren måste därför allt som oftast komma dem till hjälp med anvisande af riktigare och genare lärometoder, och då dessa biträden förnämligast finnas i folkskolelärarnes klass, skulle den af styrelsen ifrågasatta anordningen kraftigt bidra att höja den allmänna folkbildningen.

På nu anförda grunder får jag vördsamt anhålla,

att Riksdagen, utöfver de af Kongl. Maj:t äskade 59,600 kronor, ville bevilja ytterligare 2,200 kronor till aflöning af en ytterligare öfverlärare i matematik vid Slöjdskolan i Stockholm.

De upplysningar, som vidare kunna vara af nöden, skola Stats-Utskottet beredvilligt tillhandahållas.

Stockholm den 25 Januari 1875.

Carl Fredr. Bergstedt.
